

Nr 45.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1932 kl. 12 m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande beskattningen av vissa nöjestillställningar.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet hava överlämnats följande tre motioner, avseende ändrade bestämmelser rörande beskattningen av vissa nöjestillställningar, nämligen

1) motionen nr 20 i andra kammaren av herr *Olsson* i Ramsta, däri hemställt, »att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning om uttagande av en särskild skatt på biografbiljetter att användas för lättande av det kommunala skattetrycket i hårt skattetyngda kommuner jämte förslag om hur skatten bör anordnas och uttagas samt framläggande för riksdagen av de förslag, var till utredningen giver anledning»;

2) motionen nr 121 i andra kammaren av herr *Olsson* i Ramsta, däri hemställt, »att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning om uttagande av en särskild skatt på nöjestillställningar, som avses i kungl. förordningen om rätt för kommun att upptaga särskild avgift för vissa offentliga nöjestillställningar av den 30 maj 1919, under punkterna a), c), d), e), f) och g), att användas för lättande av det kommunala skattetrycket i hårt skattetyngda kommuner jämte förslag hur skatten bör anordnas och uttagas samt framläggandet för riksdagen av de förslag, vartill utredningen giver anledning»;

3) motionen nr 352 i andra kammaren av herr *Petersson* i Lerbäcksbym. fl., däri hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och på vad sätt den nuvarande kommunala nöjesskatten må ombildas till statsskatt».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Enligt förordningen den 30 maj 1919 om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjestillställningar äger kommun,

Utskottet.
*Gällande
bestämmelser.*

inom vilkens område nöjestillställning försiggår, vartill allmänheten har tillträde mot avgift, för sådan tillställning uttaga en särskild avgift, benämnd nöjesskatt.

Nöjesskatten utgår i förhållande till priset på biljett eller annat bevis, som berättigar till deltagande i nöjestillställning, med följande belopp:

1) vid konsert, opera- och annan musikalisk föreställning, dramatisk och litterär föreställning, uppvisning i konstnärlig dans samt uppvisning i icke professionell idrott: 5 öre för biljett, vars pris är högst 50 öre, och därutöver 5 öre för varje påbörjat belopp av 50 öre utav biljettpriset;

2) vid biografföreställning: 5 öre för biljett, vars pris är högst 50 öre, 10 öre för biljett, vars pris överstiger 50 öre men ej 1 krona, och därutöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 50 öre utav biljettpriset; samt

3) vid andra i förordningen avsedda tillställningar, däribland dans-
tillställningar:

2 öre för biljett, vars pris är högst	10 öre,
5 » » » » » överstiger	10 öre men ej 25 öre,
10 » » » » » » »	25 » » » 50 » ,
15 » » » » » » »	50 » » » 75 » ,
20 » » » » » » »	75 » » » 1 krona,

och därutöver 10 öre för varje påbörjat belopp av 50 öre utav biljettpriset.

Kommun kan emellertid — med bibehållande av det inbördes förhållandet mellan de olika skattesatserna — besluta om tillämpning av lägre skattesatser. Vidare äger kommun, när skäl därtill äro, för visst fall eller beträffande vissa slag av tillställningar medgiva befrielse från skattens utgörande eller skattebeloppets användande för det ändamål, till vars främjande tillställningen anordnats.

Tidigare förslag angående ombildning eller upphävande av nöjesskatten.

Förslag om nöjesskattens ombildning till statsskatt eller införande av statlig nöjesskatt vid sidan av den kommunala hava tidigare motionsledes varit väckta vid 1921, 1923, 1927 och 1929 års riksdagar. Yrkandena härom hava emellertid blivit avvisade av riksdagen. I de av bevillningsutskottet avgivna betänkanden, som legat till grund för riksdagens beslut, har utskottet till stöd för sina avstyrkanden huvudsakligen hänvisat till att nöjesskatten för ett stort antal kommuner har en avsevärd finansiell betydelse ävensom till att, om nöjesskatten ombildades till statsskatt, svårigheter och oskäligen kostnader kunde antagas uppstå för statsmyndigheterna vid skattens handhavande.

Vidare hava vid 1928 och 1929 års riksdagar motioner väckts om upphävande av nöjesskatten. Även dessa motioner hava, enligt hemställan av bevillningsutskottet, blivit avslagna av riksdagen.

I bevillningsutskottets år 1929 avgivna betänkande i ämnet (nr 18) hava

lämnats vissa statistiska uppgifter rörande kommunernas utbyte av nöjesskatten.

I motionen nr 20 i andra kammaren har hänvisats till det betungande skattetrycket i många kommuner och till behovet att öka tillgängliga medel för skatteutjämning. Med hänsyn till den oerhörda frekvensen av biografbesökare och antalet biografier skulle med all säkerhet en väl anpassad statsbeskattning av biografbiljetterna inbringa några miljoner kronor, som lämpligen skulle kunna användas till ökat bidrag åt hårt skattetyngda kommuner. En på så sätt anbringad skatt vore ju fortfarande av kommunalskattens natur, då den uteslutande skulle användas för att lätta det kommunala skattetrycket. Härtill komme, att man kunde starkt ifrågasätta, om den kommunala nöjesbeskattningen av biografbiljetter vore en rationellt lagd skatt med hänsyn till att skatteinkomsten bleve störst i kommuner med låg utdebitering. Av dessa skäl syntes en höjning av den kommunala beskattningen av biograf föreställningar vara svår att genomföra. Å andra sidan måste man säga sig, att en ytterligare beskattning av biografbiljetter med en 15 procent väl kunde försvaras ur beskattningssynpunkt. Motionären lämnade här alldeles ur räkningen, vilken verkan en sådan höjd beskattning skulle utöva på besöksfrekvensen vid biograferna.

Motionerna.

Motionen nr 121 i andra kammaren åsyftar, att vid den utredning, varom i motionen nr 20 hemställts, bör undersökas, huruvida en särskild skatt för skatteutjämningsändamål jämväl bör uttagas av andra nöjeställningar än biograf föreställningar.

I motionen nr 352 i andra kammaren har hänvisats till att det offentliga nöjeslivet i vårt land under senare tid tilltagit i omfattning och intensitet på ett sätt, som ingåve de allvarligaste bekymmer med hänsyn till ungdomens välfärd. Största oron väckte det allt ymnigare florerande dansbaneväsendet. Ur såväl ekonomiska som sociala synpunkter kunde de starkaste skäl anföras för en reglering av den affärsmässigt bedrivna »nöjesindustrien». Men även andra tungt vägande skäl talade med styrka härför. Folkbildningsarbetets målsmän klagade över hur det ohämmade nöjeslivet förkvävde studie- och bildningsintresset. Vidare funnes ur ordnings- och nykterhetssynpunkt åtskilligt att anmärka. Allra mest nedslående vore emellertid de erfarenheter, som barnavårds- och fattigvårdsmyndigheterna gjort av dansbaneväsendets inflytande på det sedliga tillståndet bland barn och ungdom. Bland de lagstiftningsåtgärder, som kunde ifrågakomma för motverkande av den påtalade utvecklingen, vore bland annat en ombildning av nöjesskatten. Tidigare hade inom riksdagen framhållits, att den nuvarande anordningen av nöjesskatten såsom en fakultativ kommunal skatt icke medgäve en rättvis fördelning av nöjesskattemedlen mellan kommunerna, i det att städer och samhällen droge fördel av nöjesskatte-

medel, till vilka landsbygdens folk och särskilt dess ungdom finge väsentligen bidraga. Ännu allvarligare tedde sig under nuvarande förhållanden, att det i vissa fall kunde bliva ett intresse för de kommunalt beslutande eller vissa grupper ibland dem att icke vara med om införande av nöjesskatt, där starka skäl kunde anföras för att den borde införas, i andra fall att av hänsyn till nöjesskatten förfara mindre strängt vid antagandet och tillämpandet av kommunala ordningsstadgor än förhållandet skulle hava blivit, om man varit alldeles oberoende av densamma. Det har förefallit motionärerna, som om de skäl, vilka på sin tid anförts för att kommunerna borde frigöras från beroendet av rusdrycksmedlen, nu kunde återopas för att kommunerna icke gjordes beroende av nöjesskatten. Denna syntes alltså bära förvandlas till statsskatt, under vilken förutsättning den givetvis bleve obligatorisk. Huruvida därvid en höjning av själva skatteprocenten också borde ifrågakomma, borde tagas under särskilt övervägande. Vid en omläggning av nöjesskatten borde kommunerna i någon form erhålla gottgörelse för därigenom minskade inkomster. Uppbörderna av skatten borde alltjämt påvila de kommunala myndigheterna, och kommunerna borde för dessa besvär äga uppbära viss procent av inflytande belopp.

*Svenska
stadsför-
bundets
styrelse.*

I en utskottet tillhandakommen skrivelse har svenska stadsförbundets styrelse utvecklat vissa skäl mot bifall till motionen nr 352 i andra kammaren. Ifrågavarande skrivelse har i avtryck såsom bilaga fogats vid detta betänkande.

*Utskottets
yttrande.*

Beträffande de i motionerna nr 20 och nr 121 i andra kammaren framställda yrkandena om utredning i fråga om uttagande av en särskild statlig skatt å vissa nöjestillställningar vid sidan av den hittills utgående kommunala nöjesskatten har utskottet icke funnit tillräckliga skäl att nu utöka den särbeskattning, som nöjesskatten utgör och som redan för närvarande i vissa fall kan åsamka de skattskyldiga en kännbar skattebörd.

Vad angår den i motionen nr 352 i andra kammaren ifrågasatta utredningen, huruvida och på vad sätt den nuvarande kommunala nöjesskatten må ombildas till statsskatt, får utskottet hänvisa till att, på sätt framgår av det föregående, riksdagen vid upprepade tillfällen under senare år fattat ståndpunkt till denna fråga samt därvid funnit en sådan ombildning av nöjesskatten icke bära äga rum. Utskottet har nu endast ansett sig bära erinra om, att såsom ett huvudskäl för nöjesskattens införande återopats kommunernas behov av att under en finansiellt brydsam tid erhålla någon lättnad i skattetrycket, ett skäl som nu gäller med än större styrka än tidigare. Det av motionärerna åsyftade målet, nämligen ett höjande av nöjeslivets nivå, bör för övrigt enligt utskottets mening i första hand eftersträvas på andra vägar än beskattningens. Såsom ett steg i antydd riktning torde få betecknas det förslag om tillämpning

för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer, vilket genom proposition nr 183 framlagts för årets riksdag.

Emellertid är såväl frågan om rationell utjämning av skattetrycket inom kommunerna ävensom andra därmed sammanhängande spörsmål som jämväl frågan om den kommunala beskattningen föremål för utredning. Det torde kunna förväntas, att i sammanhang med utredningar av sistnämnda frågor även spörsmålet rörande en omläggning av nöjesskatten göres till föremål för övervägande.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionerna II: 20 och 121 av herr Olsson i Ramsta samt II: 352 av herr Petersson i Lerbäcksbym. fl., angående ändrade bestämmelser rörande beskattningen av vissa nöjestillställningar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1932.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bärge, Örne, Wohlin, Åström, Jönsson i Slätåker, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Björklund, Olsson i Golvvasta, Lithander, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Forssberg, Andersson i Boda, Larsson i Örbyhus, Sjö Dahl, Ericson i Boxholm, Anderson i Storegården och Blomquist.

Till riksdagens bevillningsutskott.

Vid innevarande års riksdag har av herr Birger Petersson, Lerbäcksbyn, m. fl. väckts en motion (nr 352 i andra kammaren) om förstatligande av den kommunala nöjesskatten, vilken motion hänvisats till bevillningsutskottet för förberedande behandling. Då ett bifall till motionens utredningsyrkande skulle för stadssamhällena kunna komma att medföra konsekvenser av vittgående innebörd, tillåter sig Svenska stadsförbundets styrelse härmed för utskottet framhålla några synpunkter på förslaget och dess motivering.

Då den kommunala nöjesskatten beslutades vid 1919 års riksdag, betonades det, att denna till sin natur bäst vore lämpad som en kommunalskatt och att enligt erfarenheter från utlandet den också visat sig väl fungera som sådan. Då dyrtiden övade sitt hårda tryck jämväl på kommunernas ekonomi, syntes statens tillfälliga skattebehov icke motivera, att kommunerna berövades den nära liggande möjligheten att tillgodogöra sig den inkomstkälla, skatten utgjorde. Vid senare riksdagar framkomna förslag om nöjesskattens förstatligande hava avvisats.

Årets motionärer hava emellertid motiverat förstatligandet ut från andra grunder än statskassans behov eller skattetekniska betänkligheter mot skatten såsom kommunal skatt. Det är i stället det okontrollerade nöjeslivet på landsbygden, som fått tjäna som utgångspunkt för yrkandet. Större delen av motionen har ägnats åt en intressant och till synes mycket vederhäftig skildring av »dansbaneeländet», och man väntar sig vid genomläsning av denna del av motionen, att densamma skall utmyнна i ett yrkande på en kraftigare kontroll över nöjeslivet. När motionärerna emellertid komma med ett helt annat yrkande, eller utredning om nöjesskattens förstatligande, har sammanhanget mellan yrkandet och motive-ringen kunnat uppehållas endast på det sättet, att man påberordat nöjesskatten en viss skuld till de påtalade missförhållandena, just emedan den utgår till kommunerna. Då dessa genom skatten, menar man, ha ekonomisk fördel av t. ex. danstillställningar, sakna de intresse att söka ingripa reglerande i nöjeslivet. Ett försök i den vägen kunde lätt resultera i, att en grannkommun i stället finge mottaga nöjesanordningarna och övertaga skatten. De skäl, som på sin tid anfördes för, att kommunerna borde frigöras från beroendet av rusdrycksmedlen, anse motionärerna nu kunna åberopas för att kommunerna icke göras beroende av nöjesskatten, som därför borde förvandlas till en obligatorisk statsskatt. Då motionärerna framföra argumentet om kommunernas frigörelse från nöjesskattemedlen, synas de ha helt förbisett, att ett sådant »frigörande» knappast kan sägas vara aktuellt för städernas del. En landskommun kan visserligen enligt § 6 i lagen om kommunalstyrelse på landet antaga ordningsstadgar, genom vilka den t. ex. kan förbjuda upplåtande av lokal för danstillställning. Men för städernas vidkommande är förhållandet ett helt annat. Tillstånd till danstillställning meddelas där av polismyndigheten. När kommunalfullmäktige i en landskommun ha att taga ställning till ett förslag om förbud mot att upplåta lokal för danstillställ-

ningar, kan det ju vara en viss frestelse för dem att taga hänsyn till den nöjesskatteinkomst, som kommunen kan gå miste om i händelse dylikt förbud stipuleras. För städernas del existerar däremot ingen dylik kombination. På beviljandet av den ena eller andra danstillställningen ha stadens beslutande myndigheter intet inflytande.

Det framgår av motionen, att cirka $\frac{5}{6}$ av nöjesskatten uppbäras i städerna. Redan denna omständighet visar, hur oskäligt och orimligt det vore, om landskommunernas »frigörelse» från nöjesskatten skulle få motivera, att städerna berövades densamma. Enligt vad i pressen meddelats, föreligger nu ett förslag utarbetat inom socialdepartementet, enligt vilket också för landsbygdens del kommunerna skulle helt avkopplas från befattningen med lämnande av tillstånd till nöjestillställningar. Vinner detta förslag statsmakternas bifall, synes därmed motionärernas argumentering komma att mista även den ringa grad av berättigande, som nu kan tillmätas densamma. Oavsett om detta förslag upphöjes till lag eller icke, måste det som sagt synas i hög grad oskäligt mot städerna att beröva dem nöjesskatteinkomsterna för syften, vilka därigenom icke kunna ens i någon mån realiseras. Att nu upptaga frågan om »kompensation» för skatten genom statens övertagande av utgifterna för något socialt ändamål av synnerlig betydelse för kommunerna eller landstingen, synes också mindre lämpligt, då frågan om skatteutjämning är under utredning.

De ovan refererade skälen för nöjesskattens konstruerande som en kommunal skatt synas alltjämt föreligga. Liksom 1919 tyngas även nu kommunerna av samma svårigheter som staten. I första häftet av Svenska stadsförbundets tidskrift 1932, vilket här bilägges, återfinnas å sid. 32—33 och 57—58 uppgifter om städernas kommunalskatter år 1932, uppgifter som till fullo torde styrka påståendet, att städerna mer än väl behöva bibehålla de inkomster, nöjesskatten ger dem. Rörande omfattningen av dessa inkomster må hänvisas till en i samma tidskriftshäfte, sid. 34—35, intagen sammanställning av städernas nöjesskatteinkomster under år 1931. För städerna utgör nöjesskatten en så väsentlig inkomstkälla, att dess försvinnande skulle nödvändiggöra en betydligt ökad utdebitering. I anledning av ett tidigare förslag om nöjesskattens förstatligande gjordes inom bevillningsutskottet 1928 vissa utredningar om de belopp, med vilka kommunalskatten måst höjas per skattekrona vid nöjesskattens eventuella bortfallande (bevillningsutskottets betänkande nr 13 för år 1928).

Ökningen varierar mellan 9 och 39 öre per skattekrona och håller sig vanligen omkring 20 å 25 öre. En ökning av städernas utdebiteringsprocent med 20 å 25 öre per skattekrona *utöver* den ökning, som av andra skäl påkallas, måste i tider som de nuvarande te sig som ett synnerligen skrämmande perspektiv. Det klagas icke så sällan och säkerligen icke utan allt fog i våra kommuner över statsmakternas benägenhet att från stat till kommun övervältra för det allmänna ofrånkomliga utgifter. Ett indragande just nu av den städerna en gång tillförsäkrade nöjesskatten skulle så mycket mera komma att betraktas såsom ett nytt utslag av berörda tendens, som motiveringen för beslutet, på sätt ovan visats, måste anses vara av en särdeles teoretisk art.

De inkomster, städerna haft av nöjesskatten, ha kommit till rätt olika användning. En tendens har dock gjort sig gällande att i allt större utsträckning låta nöjesskattemedlen gå till kulturella, sociala eller idrottsliga ändamål. Skälen därtill äro flera. De krav, som under senaste åren

ställt på städernas kassor, ha nödvändiggjort den största sparsamhet. Vid avvägningen emellan olika utgiftsändamål har man främst måst reservera medel för oundgängliga utgifter. »Kulturbudgeten» t. ex. har fått stå i efterhand, och reduceringar på densamma skulle varit oundvikliga eller måst göras än känbarare, om nöjesskattemedlen icke funnits tillgängliga. Principiella motståndare mot skatten ha biträtt beslut om dess fortsatta upptagande enbart under förutsättning, att den ginge till kulturella ändamål. Behovet av sparsamhet torde för de närmaste årens budgetregleringar göra sig ytterligare gällande, och efter ett borttagande av nöjesskatten skulle städerna i än högre grad nödgas knappa in på sina kulturella utgifter.

Särskilda olägenheter skulle nöjesskattens förstatligande innebära för städerna därigenom, att dessa i många fall gått in för ett planmässigt utnyttjande av skatten för på längre sikt ställda ändamål. Sedan tidigare förslag om skattens förstatligande avslagits, ha städerna naturligt nog räknat med nöjesskatten som en permanent inkomst. De ha därför beslutat dess användning för ändamål, som för sitt förverkligande kräva nöjesskatteinkomster under flera år. Där städerna engagerat sig för sociala eller kulturella institutioners upprättande eller vidmakthållande och ytterligare utveckling, skulle en förlust av nöjesskatten komma att gå ut över dessa institutioner, till stor skada för städernas invånare. I andra fall åter torde städerna engagerat sig för sagda inrättningar på ett sätt, som icke längre medger en avveckling av det kommunala understödandet utan måste förutsätta en mot skatteförlusten svarande utdebitering.

Med vad ovan sagts har styrelsen sökt i korthet utveckla de skäl, som synas tala mot ett bifall till ifrågavarande motion, och vill styrelsen uttala den förhoppningen, att utskottet vid behandlingen av ärendet ville taga skälig hänsyn till vad sålunda anförts.

Stockholm den 27 februari 1932.

För Svenska stadsförbundets styrelse

A. Borgström.

Dess ordförande.

Henning Karlsson.